

Uvod Posebno mjesto u Kantovoj koncepciji ima ljudska voljna djelatnost u kojoj su skoncentrisani svi čovjekovi praktični problemi. Čovjek je prije svega praktično biće i njegov odnos prema sebi i drugima u tom svjetlu se pokazuje kao pitanje od najvećeg značaja. „Zbog toga praktični um treba da ima prednost nad teorijskim umom. Središnje mjesto u Kantovom shvatanju praktičnog uma ima filozofska djela u prvom redu zasnivaju Kantovu etiku“.1 U Kantovoj etici nema forme novog morala, niti možemo naići na propisivanje novih moralnih principa. Kant se interesuje za način spoznaje u oblasti ljudske moralno-praktične sfere, kao i na koji način je moguće vrednovati moralno činjenje. Etičko zakonodavstvo je unutrašnje i nema spoljnu sankciju. Međutim, ono mora imati određeni oblik podsticaja i mjerila što znači djelovati moralno. Kant želi da prevaziđe skepticizam u pogledu postojanja univerzalnih vrijednosti i principa. Zadatak koji je postavio sebi jeste upravo traganje za najvišim principom moralnosti i njegovo utvrđivanje. Ključni pojmovi kod Kanta su volja, dužnost, legalitet, moralitet, princip, praktični um, interes, imperativ, svrha i sloboda. Kriterijumi moralnog vrednovanja Da bi neki zakon imao apsolutnu važnost mora u sebi da ima apsolutnu nužnost. „Kako ispunjenje moralne dužnosti zahteva prevladavanje čulnih nagona, i kako je po Kantu princip zadovoljstva suprotan principu morala, što podrazumeva odricanje od prijatnih iluzija, samo sledeći kategorički imperativ čovek može biti srećan. Vrlina i sreća jesu dve nespojive stvari; istina, delujući po moralnim zakonima čovek može imati posebno uzvišeno osećanje i poštovanje moralnog zakona prostire se u tom slučaju i na njega samog ukoliko on taj zakon sledi; ali, to osećanje nema ničeg zajedničkog sa srećom, kako su to mislili prosvetitelji“.2

1 2

moralna praksa. U tom pogledu

njegova „Kritika praktičnog uma“, „Osnovi metafizike moralnosti“ kao i druga praktičko-

Milenko A. Perović, Istorija filozofije, Novi Sad, Grafimedia, 1997, str. 239. Milan Uzelac: Istorija filozofije od Dekarta do Eugena Finka, Novi Sad, Stylos, 2004, Str 94.

2

Budući da je u pitanju moralno djelovanje, odnosno čovjekova praktična sfera, zakon bi morao da ima apsolutnu praktičnu nužnost. Ispunjenje tog uslova zahtijeva da moralni sudovi moraju imati a priori važenje, ne mogu se utemeljiti iz nečega čulno opipljivog, što znači da moraju biti utemeljeni u čistom umu. U moralnom prosuđivanju nekog djelovanja mi prosuđujemo samo htijenje koje određuje to djelovanje, dok ne prosuđujemo posljedice tog djelovanja. Kriterijum vrednovanja moralnih postupaka je u samoj volji jer ukoliko nema dobre volje sve može biti štetno. Cilj koji želimo postići svojim djelovanjem nije mjerilo djelovanja, mjerilo je motiv djelovanja, tj. ono zbog čega smo se odlučili na određeni čin. Poželjne posljedice mogu izazvati i drugi uzroci. To nije nešto za što bi bila potrebna volja nekog umnog bića. Za Kanta moralnost počiva na slobodnoj volji uma, pa je sama sebi svrha i cilj. „Mjerilo moralnog djelovanja, ne može biti ovaj ili onaj učinak, nego motiv kojim je ono pokretano. Njegov je motiv dužnost, te po njoj čovjek ostvaruje svoju vrijednost i dostojanstvo. Kantova je etika – etika čiste dužnosti.“3 Moralno djelovanje i moralni principi ne služe ničem izvan sebe; oni imaju svoju svrhu samo u sebi, u dužnosti, koja je opet unutrašnja. Djelovanje iz dužnosti ne može imati svoju moralnu vrijednost u namjeri koja se time treba postići. Dobro je samo ono što nam je dužnost. Međutim, možemo razlikovati djelovanja u skladu s dužnosti i djelovanja iz dužnosti. Kant navodi primjer trgovca kao onoga koji djeluje u skladu s dužnosti. On pošteno obavlja svoj posao, ne iz toga što je pošten nego što se želi tako predstaviti drugima. Njegova namjera je koristoljublje. Međutim, dobro je samo djelovanje iz dužnosti jer u tome slučaju čovjek npr. djeluje pošteno radi samog tog djelovanja, a ne zbog neke druge svrhe koju želi postići. Sve ono što učinimo iz dužnosti, dakle, može se nazvati moralnim bez obzira na posljedice. Sve drugo, ma koliko pozitivan bio njegov ishod, Kant naziva legalnim. Volja je slobodna i određuje je samo zakon. Tom zakonu treba se pokoravati bez obzira na sve drugo. Taj zakon zahtijeva da naše principe kojima se rukovodimo u djelovanju moraju biti uopšteni. Principi koje ne mogu izdržati tu probu moraju biti

odbačeni; i to ne iz bilo kojih drugih razloga osim navedene nemogućnosti uopštavanja. Samo opšte zakonodavstvo zaslužuje poštovanje. „Smisao i vrijednost ljudskog djelovanja nije u prinuđenosti (bilo prirodnim nagonima ili nekim utilitarnim vrijednostima), nego u ostvarivanju slobode i s njom vezane

**----- OSTATAK TEKSTA NIJE PRIKAZAN. CEO RAD MOŽETE
PREUZETI NA SAJTU. -----**

www.maturskiradovi.net

MOŽETE NAS KONTAKTIRATI NA E-MAIL: maturskiradovi.net@gmail.com